

Betoog Begroting

Steeds hardhandiger worden we met de neus op de feiten gedrukt. Het land loopt krakend vast. Stikstof, klimaat, de waterhuishouding, CO2, biodiversiteit, landbouwtransitie, energietransitie, omgevingsvisie.

Alle opgaven hangen met elkaar samen, dat is prachtig omdat elke stap die we zetten op meerdere fronten positieve uitwerking heeft. Het is echter ook een risico, omdat als we achterblijven op één gebied, die nadelen doorwerken op alle fronten. Het evenwicht is nu zoek.

Fryslân is uniek in Nederland.

En dan is het onbestaanbaar dat wij als Eigengereide provincie zouden gaan wachten op maatregelen vanuit Den Haag of het IPO. Natuurlijk zal er een grote overlap zijn, en zullen de aangedragen landelijke oplossingen ook hier een bijdrage leveren op diverse terreinen.

Als provincie zijn we zelf aan zet, de handen zijn niet zo gebonden dat we zelf niet aan de slag kunnen. Wij kunnen boeren bijstaan in het zoeken naar mogelijkheden om de ammoniakuitstoot te verminderen. Wij kunnen werken aan het weerbaarder maken van kwetsbare natuurgebieden bij onvermijdelijke stikstofneerslag.

We moeten goed op blijven letten dat generieke maatregelen geen averechts effect hebben waar wij ándere waarden belangrijker vinden. Onze bijna afzwaaiende gedeputeerde heeft in het verleden geroepen dat wij zouden moeten overschakelen naar 100% biologische landbouw. Dat is prachtig en onderschrijven wij, toch zien wij risico's dat maatregelen die bijvoorbeeld in het stikstofdossier worden genomen, biologische of bewuste boeren onevenredig hard kan treffen. Dat is iets waar wij alert op moeten zijn. Dit is een uitgelezen kans om een transitie naar duurzame landbouw in te zetten. Dat betekent niet het alleen opleggen van maatregelen, maar juist samen met de boeren zoeken naar de beste en snelste weg om die omschakeling te bewerkstelligen.

Daarbij kunnen wij het landbouwproduct zelf - ons voedsel - niet vergeten. Het is onder andere belangrijk voor natuur, klimaat en regionale economie om de afname van bij voorkeur biologisch geproduceerde lokale producten te stimuleren. Uiteindelijk draait het natuurlijk om gezond eten, en dit vraagt om een voedseltransitie. Samen met PvdD, SP en de PvdA dienen wij een motie in om dit thema integraal op te nemen in de relevante beleidsthema's.

Verder zien we dat de reserve van de provincie inteert, het vorige college heeft frivole uitgaven gedaan, en knijpt deze periode de laatste druppels uit de NUON vetpot. En dat terwijl er zoveel op ons af komt. Het is heel belangrijk om genoeg middelen vrij te maken om nu dóór te pakken.

De opcenten zijn bijvoorbeeld kunstmatig laag, de provincie kan dat niet structureel dragen. Gelukkig ziet het college dit ook en draait zij de verleende korting deels terug. Maar waarom niet helemaal? Van alle prioriteiten, zou deze subsidie voor vervuilende auto's toch zeker niet bovenaan moeten staan, maar het college kiest daar wel voor op deze manier. Daarom dienen wij een amendement in om de verlaging ongedaan te maken. Op deze wijze leveren ook bezitters van vervuilende auto's een financiële bijdrage. Gezien de enorme maatschappelijke onrust is het rechtvaardig dat het niet alleen op de schouders van agrariërs en bouwers neerkomt. De vrijkomende middelen kunnen ingezet worden voor stikstof verlagende oplossingen of natuurherstel.

Het Rijk heeft de regie laten vallen op beschermen van bomen en groen, het stond eergister nog op de voorpagina.

Blijven wij als provincie lijdzaam toekijken terwijl de boel in het honderd loopt, of laten wij zien dat in elk geval Fryslan hier tegen opgewassen is, en opkomt voor haar eigen belangen? Het groen, de bomen, de houtwallen, de veenweide, de dieren, de mensen, de dorpen, de eilanden, al deze Friese aspecten en belangen daar staan wij voor. Daar doen wij wat mee, dat laten we toch niet over aan het Rijk tot die eens bedenkt dat ze er weer tijd en aandacht voor heeft?

Want ondertussen worstelen onze gemeenten met de financiële kosten die het sociaal domein met zich meebrengt. Ondertussen lopen steeds meer mensen ook in het dagelijks leven tegen problemen op die voortkomen uit de vele reeds genoemde opgaves, en op thema's die het komende jaar aan de orde zullen komen. GrienLinks benadrukt dat inclusiviteit hierbij centraal staat, want Fryslân is van ons allemaal, ook van vluchtelingen, door oorlog en ellende verdreven. Wat ons betreft is Fryslan volgend jaar een regenboogprovincie.

We moeten het doen met het Fryslan wat we hebben, en dat Fryslan is machtig mooi. Daarom nu, samen de schouders eronder, dit college staat toch voor geluk op 1? Dat meten we niet aan een dikke auto, maar aan een goede gezondheid en brede welvaart van onze inwoners, een gezonde leefomgeving waarin het goed wonen is, goed werken; en dus ook goed boeren ; waarin we mét elkaar leven in balans, mens en dier, cultuur en natuur.

Wij vragen kortom méér actie/regie, méér samenhang en méér geld voor de urgente opgaven.
